नेपाल गजेट

भाग १

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड १४] काठमाडौं, आषाढ १६ गते २०२१ साल [अतिरिताङ्क ४

राष्ट्रिय पञ्चायत सचिवालयको

सूचना

श्री ५ महाराजाधिराजबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको चतुर्थ अधिवेशनलाई ०२१ साल आषाढ १६ गते रोज २ का दिन बक्सेको सम्बोधन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

शाही–सम्बोधन

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरूदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला ओजस्विराजन्य अति तेजस्वी त्रिभुवन प्रजातन्त्रश्रीपद अति कीर्तिमय नेपालश्रीपद प्रोज्ज्वल नेपालतारा ॐ रामपट्ट अतुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिपट्ट अतिप्रवल गोरखा दक्षिणबाहु महाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महारजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाह देव देवानाम् सदा समर विजयिनाम् ।

राष्ट्रिय पञ्चायतका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू,

जन–भावना र जन–आकांक्षा अनुरूप स्थापना भएको पञ्चायत व्यवस्थाले आज जनजीवनमा गहिरो स्थान लिंदै गएको छ । थोरै समयमा नै यस व्यवस्थाले गर्न सकेको

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

प्रगतिबाट यो व्यवस्था नै देशको निमित्त उपयुक्त छ र यस व्यवस्थाबाट नै देशमा एउटा प्रजातान्त्रिक, जागरुक र प्रगतिशील समाजको स्थापना गर्न सकिन्छ भन्ने कुरा स्पष्ट हुँदै आएको छ । यस व्यवस्था अन्तर्गत भएका कार्यहरूको फलस्वरूप देशवासीहरूमा राष्ट्र-निर्माण र एकताप्रतिको आफ्नो कर्त्तव्य र उत्तरदायित्वप्रति नयाँ चेतना र उत्साह उत्पन्न हुंदै गएको छ र विभिन्न तहका पञ्चायतहरूद्वारा स्थानीय स्तरमा रहेका श्रम र साधन-हरूको विकास कार्यमा उत्साहवर्धक रूपले परिचालन भइरहेको छ । पञ्चायतहरूलाई अझै सुव्यवस्थित र विकासोन्मुख गराउन मेरो सरकार प्रयत्नशील छ ।

पञ्चायत व्यवस्था अन्तर्गत शक्तिको विकेन्द्रीकरण गरी शासनको प्रत्येक तहमा जन प्रतिनिधिहरूलाई सम्मिलित गरी प्रजातन्त्रको वास्तविक लक्ष्य हासिल गर्ने तर्फ मेरो सरकार अगाडि बढ्दैछ । प्रशासन व्यवस्थालाई कुन किसिमबाट क्रमशः विकेन्द्रीकरण गर्दै लैजान ठीक हुन्छ भन्ने विषयमा सुझाव पेश गर्न हाबीबाट राष्ट्रिय पञ्चायतका अध्यक्षको अध्यक्षता-मा एउटा आयोगको गठन गरिबक्सेको कुरा सबैलाई विदित छ । यसैको आधारमा विकेन्द्रीकरण तर्फ पहिलो कदम स्वरूप केही जिल्ला पञ्चायतहरूलाई परीक्षणको रूपमा प्रशासन सम्बन्धी अधिकांश अधिकारहरू सुम्पिने व्यवस्था मेरो सरकारले आगामी आर्थिक वर्षमा गर्ने भएको छ र उक्त परीक्षणको नतीजा हेरी क्रमशः अरू जिल्ला पञ्चायतहरूलाई पनि सो अधिकार प्रदान गरिंदै जानेछ । यस बाहेक, अरू जिल्लाहरूमा पनि प्रशासनको कार्यमा जनप्रतिनिधिहरूलाई सम्मिलित गराउन तथा प्रशासनलाई बढी सक्रिय, शुद्ध र जनसेवी बनाउन हरेक जिल्लामा एउटा जिल्ला समितिको गठन गरिएको छ । यसले गर्दा जिल्ला प्रशासन र पञ्चायतहरूमा बढी सामञ्जस्य आई प्रशासन यन्त्र बढी दक्ष र प्रभावकारी रूपले सञ्चालित हुन थालेछ ।

यसप्रकार, पञ्चहरूको काँधमा कार्य र जिम्मेदारीको बोझ अझै बढ्न गएको छ । यस बढ्दो जिम्मेदारीलाई सफलतापूर्वक वहन गर्नको निमित्त विभिन्न तहका पञ्चहरूले आफ्नो आचरण, नैतिकता, इमान्दारी, देशप्रेम र निःस्वार्थ कर्त्तव्यपरायणताको नयाँ आदर्शको स्थापना गर्नु परेको छ । मलाई विश्वास छ कि देशको सेवा गर्न कटिबद्ध भएका पञ्चहरूले यस कुरालाई सदैव ध्यानमा राखी आफ्नो कर्त्तव्य-पथमा दृढतापूर्वक अगाडि बढ्दै जानेछन् र पञ्चायत व्यवस्थाद्वारा एउटा गतिशील, विकासोन्मुख र सामाजिक न्यायमा आधारित नयाँ समाजको स्थापना गर्ने नेपाली मात्रको आकांक्षा फलीभूत हुनेछ ।

अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धको क्षेत्रमा असंलग्नताका सिद्धान्तहरूकोअनुसरण गर्दै विश्वशान्ति कायम राख्ने र अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको भावनालाई बढाउँदै लैजाने नीतिअनुसार मेरो सरकारले विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय संस्थामा निरन्तर प्रयास गर्दै आएको छ र विश्वशान्तिको निमित्त सक्दो योगदान दिइरहेको छ । गत वर्ष मास्कोमा सम्पन्न भएको आंशिक पारमाण-विक परीक्षण निषेध सन्धिपत्रमा हस्ताक्षर गरी नेपालले आफ्नो विश्वशान्ति प्रतिको प्रेमको परिचय दिएको छ । औपनिवेशवाद तथा जातिवाद जस्ता विश्वशान्ति र अन्तर्राष्ट्रिय

आधिकारिक मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सहयोगमा आइपर्ने बाधाहरूको मेरो सरकारले कडा विरोध गर्दै आएको छ र यी बाधाहरू हटाउन संयुक्त राष्ट्रसंघद्वारा गठित समितिहरूमा नेपालले पनि स्थान पाइरहेको छ । विश्वशान्तिको निमित्त नेपालले गरेको कारवाइले अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त गर्दैछ तथा नेपालले आफ्नो जिम्मेदारीहरू प्रतिष्ठाका साथ निभाउँदै आएको छ । एशियाई–अफ्रिकी राष्ट्रहरूको बीच पारस्परिक मेलमिलाप हुनु पर्ने आवश्यकताप्रति पनि नेपाल सचेत छ । यस सम्बन्धमा हालै कोलम्बोमा सम्पन्न असंलग्न राष्ट्रहरूको राजदूतस्तरीय प्रबन्ध बैठक तथा जाकार्तामा सम्पन्न अफ्रिकी–एशियाई राष्ट्रहरूको मन्त्रिस्तरीय प्रबन्ध सम्मेलनमा नेपालका प्रतिनिधिहरूले भाग लिई महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको सबैलाई विदितै छ ।

हाम्रो वैदेशिक सम्पर्क र सम्बन्ध अझ विस्तृत हुँदैछ । गत वर्ष हामीबाट भारत तथा इजरायलको राजकीय भ्रमण र अरू केही राष्ट्रहरूको अनौपचारिक भ्रमण भयो । हालै हाम्रो पश्चिमी जर्मनीको राजकीय भ्रमण र अरू केही राष्ट्रहरूको अनौपचारिक भ्रमणले तो राष्ट्रहरू र नेपालको पारस्परिक सम्बन्धलाई अझ दृढ गरेको छ । नेपालले स्वागत गरेको विशिष्ट अतिथिहरूमा मित्र राष्ट्र पाकिस्तानका राष्ट्रपति महामहिम फील्ड मार्शल अयूब खाँ तथा मित्र राष्ट्र भारतका राष्ट्रपति महामहिम डाक्टर सर्वपल्ली राधा-कृष्णन्को नाम विशेष उल्लेखनीय छ । यसले नेपाल–पाकिस्तान मैत्री तथा नेपाल–भारत मैत्री सम्बन्धलाई अझ बलियो बनाएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको बढ्दो वैदेशिक सम्पर्कलाई ध्यानमा राखी मेरो सरकारले आगामी आर्थिक वर्षमा केही अन्य नयाँ राज-दूतावासहरू खोल्ने भएको छ ।

देशको आर्थिक विकासलाई द्रुततर गतिले अघि बढाउन चाहिने स्थिति तयार गर्ने लक्ष्य भएको त्रि-वर्षीय योजनाको कार्यन्वयनमा विभिन्न कारणहरूले गर्दा आशा गरे जति लक्ष्य प्राप्त गर्न नसके तापनि गत दुई वर्षमा भएको प्रगति पहिलेको भन्दा धेरै सन्तोष-जनक छ । हाम्रो लक्ष्य प्राप्तिको मार्गमा अनेकौं कठिनाइहरू अझै विद्यमान छन् । याता-यातको असुविधा, प्रशासकीय संगठन र कार्यविधिको अपर्याप्तता र समुचित तालीमको अभाव नै आज हाम्रो समक्ष उपस्थित मुख्य कठिनाइहरू हुन् । यी कठिनाइहरूलाई हटाउन मेरो सरकारले यथाशक्य प्रयत्न गरिरहेको छ । गत दुई वर्षको अनुभवबाट स्पष्ट देखिएको छ कि हाम्रो देशमा योजनाबद्ध कार्यप्रणालीले राम्रो जग हालिसकेको छ । यसले गर्दा आगामी योजनाहरूको तर्जुमा, सञ्चालन र कार्यान्वयनमा अहिलेको भन्दा बढी प्रगति हुने आशा छ । आगामी आर्थिक वर्ष त्रि-वर्षीय योजनाको अन्तिम वर्ष हो । वर्तमान योजनाभन्दा विस्तृत तथा बढी वैज्ञानिक अर्को योजना तर्जुमा गर्ने कार्य प्रारम्भ भइ-सकेको छ ।

किसानहरूलाई सुरक्षित गर्ने, उनीहरूलाई आफ्नो परिश्रमको समुचित फल प्राप्त गराउने, उनीहरूलाई शोषणबाट छुटाउने तथा देशको पूंजीलाई कृषिबाट उद्योगतर्फ क्रमशः परिचालित गर्ने उद्देश्यले हामीबाट जारी गरिबक्सेको कृषि सम्बन्धी नयाँ व्यवस्था ऐन,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२०१९ लाई परीक्षणको रूपमा तीन जिल्लाहरूमा मेरो सरकारले कार्यान्वित गरिरहेको छ । भूमि सुधारको क्षेत्रमा कानून बनाएर मात्र काम सम्पन्न नभई कानूनको वास्तविक लक्ष्य र भावनाअनुसार कानूनलाई कार्यान्वित गर्नु आवश्यक छ । तसर्थ मेरो सरकारले उक्त ऐनको परीक्षणात्मक प्रयोग गरेको हो । यस सम्बन्धमा सन्तोषजनक ढङ्गले काम भएको छ । परीक्षणबाट प्राप्त भएको अनुभवको आधारमा भूमि सुधार सम्बन्धी कार्यलाई कसरी र कहिलेसम्म देशव्यापी रूपमा विस्तृत गर्न सकिन्छ भन्ने कुराको योजना बनाई कार्य प्रारम्भ गरिने भएको छ ।

विकासोन्मुख देशले प्रारम्भिक अवस्थामा विदेशी सहायतामा निर्भर गरे तापनि क्रमशः आफ्नो देशभित्र उपलब्ध साधनहरूको परिचालन गरी विकास कार्यमा तीव्रगति ल्याउनु पर्ने आवश्यकता छ । अतः मेरो सरकारले विदेशी सहायता माथिकोपरावलम्बन क्रमशः घटाउँदै लैजानेतर्फ प्रयास गर्दैछ । यस प्रयासको फलस्वरूप नै मेरो सरकारले देशको इतिहासमा सर्वप्रथम वास्तविक संयमितता र मितव्ययिता ल्याउन सकेको सफलता यस आर्थिक वर्षको बजेटमा प्रतिबिम्बित भएको छ । विकासको खर्चमा मित्र राष्ट्रहरूबाट सहायता स्वरूप ६८ प्रतिशत प्राप्त भएकोमा आफ्नै साधानहरूबाट ३२ प्रतिशत बेहोर्न सक्ने स्थितिमा पुगिएको छ । तर यत्तिकैमा सन्तोष गर्ने वेला छैन । राजस्वको बृद्धि गराउनाको साथै अनावश्यक खर्चहरू घटाउँदै लगी विकास कार्यमा अझ बढी लगानी गर्न सकिने अवस्था ल्याउन मेरो सरकारले निरन्तर प्रयास जारी राख्ने छ ।

अरू माथिको हाम्रो अवलम्बन क्रमशः घटाउँदै लैजान आन्तरिक साधनहरूको परिचालन हुनु अत्यावश्यक छ । सरकारी क्षेत्रमा विकासको निम्ति आवश्यक साधनहरू जुटाउन समय समयमा मेरो सरकारले आवश्यक कदमहरू उठाउँदै आएको छ । प्रशासनमाथि विशेष बोझ नपर्ने गरी समानता र सरलताको आधारमा करहरू बढी व्यावहारिक तुल्याउनमा विशेष जोड दिइँदैछ र भविष्यमा पनि यही नीति कायम रहने छ । हाल कर प्रशासनमा सुधार हुँदै जानाले र साथै देश विकास प्रति जनताको बढ्दो रुचिको फलस्वरूप करबाट आउने आयमा बृद्धि हुँदै गएको छ ।

अल्पकालीन ऋणहरू घटाउँदै गई आन्तरिक तथा विदेशी दीर्घकालीन ऋणहरू उठाउनेमा जोड दिने मेरो सरकारको नीति छ। तसर्थ यस वर्षदेखि सर्वप्रथम दीर्घकालीन आन्तरिक ऋणहरू उठाउने काम प्रारम्भ गरियो। मेरो सरकारद्वारा जारी गरिएको विकास ऋणपत्रहरूप्रति देशवासीबाट देखाइएको व्यापक सहयोग अत्यन्त उत्साहवर्धक छ। त्यसबाट देशवासीहरूमा राष्ट्र-निर्माण प्रतिबढी चेतना जागृत भएको देखिन्छ। यस्ता दीर्घकालीन ऋणहरूले गर्दा देशमा छरिएका सानातिना बचतहरू एकत्रित भई देशको विकास कार्यको निमित्त आर्थिक साधन जुट्न सक्ने अवस्थाको सृजना हुँदैछ। देशलाई परावलम्बनबाट मुक्त गरी आफ्नै खुट्टामा उभिने स्थिति ल्याउने दिशातर्फ यो एउटा ठोस कदम हो।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

मित्र राष्ट्रहरूको सहायताबाट सञ्चालन भएका आयोजनाहरू सम्पन्न हुँदै गएपछि राजस्वबाटै खर्च चलाउने गरी त्यस्ता कतिपय रकमहरू साधारण तर्फको बजेटमा क्रमशः सार्दै जानेतिर मेरो सरकार दत्तचित्त छ। यस्ता सम्पन्न भएका आयोजनाहरूबाट देशको उत्पादनमा बृद्धि हुन गई राजस्वसमेत बढ्न जानेछ। यी सबै कुराको विचार गर्दा हाम्रो आर्थिक प्रशासनमा क्रमिक रूपले सुधार आई अरू विकसित राष्ट्रहरूको दाँजोमा शिरसम्म उठाउने स्थितिमा पुग्न सफल भएका छौं भन्ने मेरो धारणा छ। तर आर्थिक विकासको निम्ति सरकारी व्ययमा संयमितता र मितव्ययिता मात्र ल्याएर पनि पुग्दैन। आय व्ययको विश्लेषण हुनु तथा हिसाब-किताब पनि ठीकसित राखिनु नितान्त आवश्यक भएकोले त्यसतर्फ पनि मेरो सरकारले ध्यान दिंदै गएको छ। वार्षिक आय–व्यय विवरणलाई अरू वास्तविक तुल्याउनमा मेरो सरकारले आगामी वर्षहरूमा विशेष ध्यान दिंदै जानेछ।

विकास कार्य अनुरूप देशको आर्थिक तथा मौद्रिक स्थिति दुवैमा साथसाथै सुधार हुन पर्दछ भन्ने कुरामा दुईमत हुन सक्दैन। देशको केन्द्रीय बैङ्कको रूपमा नेपाल राष्ट्र बैङ्कले बढी प्रभावकारी रूपले काम गर्न सक्ने तुल्याउन मेरो सरकारले विभिन्न कदमहरू उठाएको छ। देशमा द्वीमुद्रा प्रथा रहनाले आर्थिक विकासमा बाधा पुग्ने भएकोले नेपाल अधिराज्यमा क्रमशः द्वीमुद्रा प्रथालाई हटाउँदै लैजान यसै आर्थिक वर्षभित्र विदेशी विनिमय सम्बन्धी नयाँ ऐन लागू गरिएको छ। क्रमिक रूपले आगामी वर्षहरूमा देशको अवस्था अनुरूप मौद्रिक स्थिति सुदृढ गर्नामा मेरो सरकारले आवश्यक कदमहरू चाल्दै जानेछ।

अन्तर्राष्ट्रिय प्रभाव, विकासोन्मुख अवस्था तथा अरू समस्याहरू, जस्तो देशभित्र आन्तरिक यातायातको कठिनाइ आदिले गर्दा नेपालमा पनि दैनिक उपभोगका वस्तुहरूको मूल्य बढ्दै गएको विगत केही वर्षदेखि यता अनुभव हुँदैछ। मेरो सरकारले मूल्य स्तरलाई आवश्यक नियन्त्रणमा राख्न केही अल्पकालीन कदमहरू उठाइसकेको छ र आवश्यकतानुसार अरू कदमहरू पनि उठाउने छ। यस सम्बन्धमा आर्थिक, मौद्रिक तथा प्रशासकीय विभिन्न दृष्टिकोणबाट दीर्घकालीन योजनाहरू चाँडै नै तयार भई कार्यान्वित हुनेछन्। आवश्यक वस्तुहरूको प्राप्ति र न्यायोचित वितरण सुपथ मूल्यमा हुन सक्ने व्यवस्थाहरू अपनाउनु मेरो सरकारले आफ्नो कर्त्तव्य सम्झेको छ। यसै दृष्टिले पहिलो कदमको रूपमा नेशनल ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशनद्वारा केही आवश्यक वस्तुहरूको बिक्री हुने व्यवस्था गरिएको छ।

कृषकहरूको आर्थिक तथा सामाजिक स्थितिमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले कृषि व्यवसायमा अध्ययन, तालीम र प्रसारका कार्यक्रमलाई प्रमुख रूपमा कार्यान्वित गराउने मेरो सरकारको नीति रहेको छ। कृषि व्यवसायमा परम्परादेखि चलिआएको जमीनमाथिको बसोवासको समस्या क्रमशः समाधान हुँदै जानेछ। हाल नवलपुरमा सहकारिताको आधारमा पुनर्वास योजनाको कार्य सञ्चालन गरिएको छ र यसै गरी अन्यत्र पनि पुनर्वास योजना कार्यान्वित गर्ने नीति छ। यसरी खाद्यान्न उत्पादनमा बृद्धि गर्न, उद्योग धन्दालाई कच्चा माल उपलब्ध गर्न,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

विदेशी व्यापार बढाउन तथा साधारणतः जनताको जीवनस्तर उचाल्न कृषि विकासमाथि मेरो सरकारले जोड दिंदै जानेछ ।

जनतालाई आफ्नो आर्थिक उन्नतिका लागि आफैं प्रयत्न गर्न समर्थ तुल्याउने उद्देश्यले मेरो सरकारले सहकारितालाई विशेष प्रोत्साहन दिने नीति अपनाएको छ। यस सम्बन्धमा सहकारी संस्थाहरूको संख्यामा मात्र बृद्धि नगरी तिनीहरूलाई बढी सुदृढ र प्रभावकारी बनाउने तर्फ बढी ध्यान दिइने छ। भूमि सुधार योजनालाई प्रभावकारी ढङ्गले लागू गर्न तथा सहकारी संस्थाहरूलाई ऋण पनि बढी सुलभ गराउने उद्देश्यले हालै सहकारी बैङ्कको स्थापना पनि भइसकेको छ ।

वनको संरक्षण र संबर्धन गर्न मेरो सरकारले विभिन्न कदमहरू उठाउँदै छ। साथै पहाडी क्षेत्रमा रहेका वनलाई पञ्चायतको संरक्षणमा दिने मेरो सरकारले निर्णय गरेको छ। वनको उद्योगको विकास गर्दै लैजाने नीतिअनुसार यस आर्थिक वर्षभित्र केही सॅ-मिलहरूको स्थापना गरी सकिएका छन् र यस्तै अरू उद्योगहरूमा कागज, प्लाइउड, खयर र रोजिन टर्पिनटाइनको कारखानाको स्थापना गर्ने कार्यक्रम निश्चित गरिएको छ । वनको उत्पादनमा बृद्धि गर्न वनस्पति उद्यानको स्थापना, हर्बल ट्रेनिङ्ग कार्यको संस्थापना जस्ता कार्यहरूसमेत यसै आर्थिक वर्षभित्र सम्पन्न भएका छन् ।

सर्वसाधारण जनतालाई आवश्यक हुने उपभोगका वस्तु तथा आर्थिक विकासको लागि आधारभूत वस्तु देशभित्र नै उत्पादन गर्ने उद्देश्यले सरकारी क्षेत्रमा थालिएका उद्योगधन्दामा निर्माणको काम सन्तोषजनक रूपले प्रगति गर्दैछ। विभिन्न मित्र राष्ट्रहरूबाट औद्योगिक विकासको निम्ति सहायता प्राप्त हुँदै छ। आगामी आर्थिक वर्षमा सरकारी क्षेत्रमा चिनी, सिगरेट तथा जुत्ता उद्योगहरूको उत्पादन प्रारम्भ गरिने छन् र केही गैरसरकारी क्षेत्रमा पनि उत्पादन प्रारम्भ हुने आशा छ। गैरसरकारी क्षेत्रमा उद्योगधन्दालाई प्रोत्साहन दिन नेपाल औद्योगिक विकास कर्पोरेशनबाट यस वर्ष प्राविधिक तथा आर्थिक सहायता बढी मात्रामा उपलब्ध गराइएको छ। देशको बढ्दो उद्योगको फाइदाको निम्ति कम्पनी ऐनमा आवश्यक सुधार र नवीकरणसमेत चांडै नै गरिने छ ।

नेपाल जस्तो पूंजी-संकलन कम भएको देशमा साना उद्योगहरू विशेष रूपले उपयुक्त छन् र यिनमा नै नेपाली उद्योगपतिहरूले बढी भाग लिन सक्तछन्। साना र ग्रामीण उद्योगको विकासको निमित्त चाहिने शिल्प ज्ञानको शिक्षा दिने काम सम्पन्न हुँदैछ र मेरो सरकारले यस्तो उद्योगबाट हुने उत्पादनको बेचबिखनको सहूलियत बढाउने तर्फ पनि विशेष ध्यान दिनेछ ।

भूपरिवेष्ठित देश भए तापनि निर्यात व्यापारमा अनेकता ल्याई देशको क्रय शक्ति बढाउन मेरो सरकारले छिमेकी भारत, पाकिस्तान र गणतन्त्र चीनसंग व्यापार सन्धि सम्पन्न गरी व्यापार विकसित तुल्याउने सम्बन्धमा वार्ताहरू गरिरहेको छ। साथै अरू कतिपय देशहरूसित समेत व्यापार सम्बन्ध स्थापित गर्ने विषयमा वार्ता हुंदैछ । दैनिक उपभोगका वस्तुहरूको

आधिकारिक मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

उत्पादन गर्ने । उद्योगधन्दाहरू क्रमशः अधिराज्यभित्र नै स्थापना गरी सकेसम्म विकासको निम्ति पूंजीगत वस्तुहरू मात्र बाहिरबाट पैठारी गर्ने मेरो सरकारको नीति आगामी वर्षहरूमा कायम रहने छ ।

देशको एक कुनादेखि अर्को कुनासम्म छरिएर रहेको विभिन्न जल साधनहरूको सदुपयोग गर्न सकेमा थोरै समयमात्र नै देश उन्नतिशील तथा समृद्धिशाली बन्नेछ भन्ने उद्देश्यले सम्बन्धित विभिन्न आयोजनाहरू कार्यान्वित गरिंदैछन् र यिनमा भएको प्रगति उत्साहवर्धक छ । भविष्यमा हुने विभिन्न सिंचाई तथा जल विद्युत् योजनाको परिकल्पनाको निम्ति दृढ आधार हुने गरी देशभरिका सतह तथा भूगर्भीय जलस्रोतहरूको सर्वेक्षण तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने कार्यक्रम पनि हुँदैछ ।

मेरो सरकारले योजनाबद्ध आर्थिक विकासको निमित्त यातायातको साधनको साथै विद्युत् शक्तिमा बृद्धि गर्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिएको छ । कर्णाली आयोजना अन्तरगत जल-विद्युत् शक्ति उत्पादन गर्ने क्षमताको सर्वेक्षण कार्य संयुक्त राष्ट्र संघको विशेष सहायता कोषबाट प्रायः सम्पूर्ण भैसकेको छ । विद्युत् शक्ति बढी मात्रामा उपलब्ध गर्ने विभिन्न स्थानहरूमा भैरहेको काम सन्तोषप्रद छ र आगामी वर्षहरूमा पनि आफ्नो लक्ष्यअनुसार मेरो सरकारले विद्युत् शक्ति बढाउने काममा प्रगति गर्दै जानेछ ।

मुलुकको सर्वतोमुखी विकासमा यातायात तथा सञ्चारको स्थान महत्त्वपूर्ण हुने हुनाले यातायात तथा सञ्चारका साधनहरूको विस्तार गर्ने कार्यक्रमलाई अग्राधिकार दिने मेरो सरकारको नीति छ । यस नीतिअनुसार विभिन्न जिल्लाहरूमा सडक निर्माण आयोजनाहरू कार्यान्वित हुँदैछन् । देशको आर्थिक विकासको निम्ति मेरूदण्ड स्वरूप रहने पूर्व–पश्चिम राज-मार्गको कार्यमा पनि स्थानीय जनताको हार्दिक सहयोगको फलस्वरूप राम्रो प्रगति भएको छ । देशको आर्थिक व्यवस्था सुदृढ गराउन तथा राष्ट्रियताको अभिबृद्धि गर्नसमेत यस राजमार्गको विशेष स्थान छ । राष्ट्रको निमित्त सर्वोपरी महत्त्व राख्ने यस राजमार्ग निर्माणमा हाम्रो अनुरोधमा यसका केही भागहरूको निर्माणमा सहायता गर्न अग्रसर भएका मित्र राष्ट्र चीन र सोवियत रूस विशेष धन्यवादका पात्र छन् । मित्र राष्ट्र चीनको सहायताबाट हुने काठमाडौं–कोदारी राजमार्ग निर्माण कार्य पनि निर्धारित लक्ष्यअनुसार भइरहेको छ । आगामी वर्षमा प्रा-रम्भ गरिने मुख्य कार्यहरूमा मित्र राष्ट्र भारतको सहायताबाट हुने सुनौली–पोखरा राजमार्गको निर्माण विशेष उल्लेखनीय छ । यी दुवै राजमार्गहरू पनि देशको आर्थिक विकासमा निक्कै सहायक हुनेछन्।

हाम्रो जस्तो पहाडी मुलुकमा भौगोलिक कारणले गर्दा सबै ठाउँमा सडकहरू बनाउन गाह्रो एवं प्रशस्त समय लाग्ने भएकोले हवाइ सेवा बृद्धि गर्ने तथा भैरहेको सेवामा अझै सुधार गर्ने मेरो सरकारको नीति छ । यस नीतिअनुसार भइरहेका सुविधाहरूलाई बढी दक्ष तुल्याउन र बढी जिल्लाहरूलाई हवाइ मार्गद्वारा संबद्ध गराउन साना हवाइजहाजहरू उत्रिन सक्ने विमानघाटहरूको निर्माण गरिने छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

हवाइ सेवालाई अझ सुदृढ गरी विस्तार गर्ने उद्देश्यअनुसार रायल नेपाल एयर लाइन्स कर्पोरेशनलाई अरू संगठित गर्नेतर्फ कार्य भइरहेछ। हवाइजहाजको कमीलाई पूरा गर्न हवाइजहाजहरू खरीद गरी यसलाई पनि बढी जनोपयोगी काममा लगाउने व्यवस्था हुँदैछ।

उपत्यकाभित्र मालसामान ढुवानी गर्ने वर्तमान मांगलाई पुरानो रोप्वेबाट पूरा हुन नसकेकोले मित्रराष्ट्र अमेरिकाको सहायताबाट नयाँ रोप्वे तयार भई चालू भइसकेको छ।

हुलाक व्यवस्थालाई सुदृढ गरी मुलुकको एक कुनादेखि अर्को कुनामा बस्ने देशवासीहरूलाई सेवा उपलब्ध गराउने र त्यसलाई बढी व्यापक गराउने सरकारको नीति अनुसार नयाँ हुलाक खोल्ने, विस्तार गर्ने तथा हुलाक सेवालाई छिटो तथा बढी दक्ष गराउने आदि कार्यहरू हुँदैछन्।

देशका सबै जिल्लाहरूमा आन्तरिक सम्पर्क स्थापना गर्न र वाह्य जगत्संग सम्पर्क राख्न नयाँ टेलिकम्युनिकेशन सम्बन्धको स्थापना भएको छ। यसअनुसार दिल्ली र कलकत्ता मार्फत संसारको जुनसुकै देशसित पनि सम्पर्क राख्न सकिने छ। यसै गरी पाकिस्तानसंग पनि सीधा सम्पर्क राखी सोमार्फत पनि अन्य मुलुकहरूसंग सम्पर्क राख्न सम्भव हुने व्यवस्था गरिने भएको छ।

भवन विभाग र सडक विभागको संगठनलाई देशव्यापी आधारमा क्रमशः सुसंगठित गरी निर्माणको काम अरू गतिशील गराउनेतर्फ व्यवस्था गरिंदैछ। आगामी वर्षमा भवन विभाग अन्तर्गतको निर्माण क्षेत्रलाई अझ व्यापक गरिने छ।

पर्यटन व्यवसायलाई विस्तार गर्न ठाउँठाउँमा पर्यटक बङ्गला र सूचना केन्द्रहरूसमेत खोली पर्यटकहरूलाई विभिन्न सुविधा प्रदान गर्नेतर्फ कारवाई भइरहेछ।

देशको सर्वतोमुखी विकासको लागि मेरो सरकारले शिक्षाको विभिन्न क्षेत्रमा गर्दै गएको प्रगति सन्तोषजनक छ। हाल भएको शिक्षाको सुविधालाई सुसंगठित तथा सुव्यवस्थित तुल्याउने उद्देश्यअनुसार शिक्षण संस्थाहरूको लागि शिक्षक तालीम गर्ने शैक्षिक सामग्री तथा किताबहरू तयार गर्ने, भवन निर्माण गर्ने आदिमा जोड दिइएको छ। निःशुल्क तथा अनिवार्य प्राथमिक शिक्षाको सकभर विस्तार गर्नेतर्फ प्रगति भइरहेको छ। आगामी आर्थिक वर्षसम्ममा प्रत्येक गाउँ पञ्चायतमा कम-से-कम एक प्राथमिक पाठशाला स्थापना भइसक्नेछ। विद्यार्थीहरूलाई स्वावलम्बी र समाजको उत्पादनशील सदस्य बनाउने उद्देश्यले हाल अधिराज्यका ११ अञ्चलमा गरी १३ वटा बहुउद्देशीय विद्यालयहरू स्थापना भइसकेका छन्। बांकी रहेका अञ्चलहरूमा पनि आगामी आर्थिक वर्ष यस्ता विद्यालयहरू स्थापना गरिने छ। उच्च शिक्षाको स्तर बढाउने उद्देश्यले कलेजहरूको संख्यामा बृद्धि गर्नुभन्दा तिनीहरूको अवस्थामा सर्वाङ्गीण सुधार ल्याउनमा मेरो सरकारले प्राथमिकता दिनेछ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

पुरातात्त्विक अन्वेषणको क्षेत्रमा मेरो सरकारले आफ्नो प्रयत्न जारी राखेको छ र हालै लुम्बिनी क्षेत्रमा यस वर्ष उत्खनन् गर्दा आठौं र बाह्रौं शताब्दीका मन्दिरहरू तथा मौर्यकालीन महाभारतकालीन र पूर्व महाभारतकालीन सांस्कृतिक अवशेषहरू फेला परेका छन् ।

स्वास्थ्य–सेवाको क्षेत्रमा पनि हाल भएकै सुविधालाई सुसंगठित तथा सुव्यवस्थित गर्ने मेरो सरकारको नीति छ । हाल रहेका अस्पताल तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरूलाई सुव्यवस्थित रूपमा राख्न भवन निर्माण गर्दै जानाको साथै अधिराज्य भरमा जन स्वास्थ्य सेवाको क्रमशः वृद्धि गर्दै लैजाने योजनाको आधारमा विभिन्न कार्यहरू हुँदैछन् । डाक्टर नभएका विभिन्न जिल्लाहरूका स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा डाक्टर राखी चलाउने योजनाअनुसार यस साल पहाडी इलाकाका केही स्थानहरूमा डाक्टरहरू नियुक्त भएका छन् ।

स्वास्थ्य सहायक, सहायक स्वास्थ्य सेविका तथा धात्रीहरूसमेतको तालीम स्वदेशमै दिने नीतिअनुसार स्थापना भएको स्वास्थ्य सेवा तालीम केन्द्रसमेतबाट तालीम दिने कार्यक्रम चालू छ । विभिन्न संक्रामक रोगबाट जनतालाई बचाउन तथा अन्य रोगहरूको उपचारका लागि मेरो सरकारले बढी सुविधाहरू प्रदान गर्दैछ । यस आर्थिक वर्षभित्र नेपालमा पनि रेडक्रस संस्थाको स्थापना भई यसलाई प्रोत्साहनको निमित्त केही आर्थिक सहायता पनि प्रदान गरिएको छ ।

शाही सेना आफ्ना कर्तव्य पालनमा राष्ट्रियता, देशभक्ति, इमान्दारी र अनुशासनप्रति जागरुक छन् । शाही सेनालाई अझ बढी दक्ष र आधुनिक बनाउन मेरो सरकार प्रयत्नशील छ । साथै पुलिसलाई नागरिकहरूको सुरक्षा र सेवा गर्ने यन्त्रको रूपमा बढी कार्य कुशल र प्रभावकारी बनाउन तथा पुलिस संगठनमा जनताप्रति सेवा र शिष्टाचारको भावनालाई अझ बढी मात्रामा जागृत गर्न मेरो सरकारले तालीम दिने आधुनिक यन्त्रहरूको व्यवस्था गर्ने आदि कदमहरू उठाउँदैछ ।

प्रशासन यन्त्रलाई देशको आर्थिक विकासको माँग पूरा गर्नमा समर्थ तुल्याउन मेरो सरकार प्रयत्नशील छ । यसका लागि विभिन्न क्षेत्रहरूमा तालीमको व्यवस्था गर्ने तथा प्रशासकीय संगठनमा सुधार ल्याउन आवश्यक कदमहरू उठाइएका छन् ।

देशवासीहरूमा ऐन–कानूनद्वारा उनीहरूलाई प्रदत्त अधिकारको राम्रो जानकारी नभई तथा कर्मचारीहरूमा पनि कानूनअनुसारको उनीहरूको उत्तरदायित्वको राम्रो बोध नभई देशमा कानूनी राज्यको स्थापना गर्ने उद्देश्य पूरा हुन सक्दैन । अतः यस कुरालाई ध्यानमा राखी मेरो सरकारद्वारा देशमा हाल प्रचलित विभिन्न ऐन–कानूनहरूलाई एकत्रित र वर्गीकरण गरी प्रकाशित गरिनाका साथै विभिन्न ठाउँहरूमा कानून गोष्ठीको समेत आयोजना गरिएको छ ।

देशको आर्थिक व्यवस्थाको निम्ति मित्रराष्ट्र तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूबाट बढ्दो सहायता प्राप्त हुँदै आएको कुरा बडो उत्साहवर्धक छ । यस बढ्दो सहायताको निमित्त ती सबै राष्ट्र र संस्थाहरू हाम्रा धन्यवादका पात्र छन् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

यस प्रकार राष्ट्रिय पञ्चायतको स्थापना भएको पहिलो वर्षमा राष्ट्रको प्रगतिको मार्गमा अनेकौं बाधाहरू छँदाछँदै पनि विभिन्न क्षेत्रहरूमा सन्तोषजनक प्रगति भएको छ। यो प्रगति राजनीतिक प्रचारको आधारमा नभई देशको वास्तविक-आवश्यकता र क्षमताको आधारमा हुन सकेको हो। खास गरी पञ्चायत व्यवस्थाले देशवासीहरूमा उत्पन्न गरेको एकता र जागृतिले गर्दा देश विकासको गति तीव्रतर हुँदै गएको अनुभव सबैले गरे जस्तो मलाई लाग्छ। तर आपनो लक्ष्य हासिल गर्न हामीले अझ लामो र कठीन बाटो पूरा गर्नु परेको छ। यसको निम्ति समस्त देशवासीहरूमा राष्ट्रिय एकता, अनुशासित कर्त्तव्य-परायणता तथा उत्तरदायित्वको भावना उत्पन्न भई सबैले अझै बढी मात्रामा परिश्रम गर्ने आवश्यकता छ। यस काममा हामी प्रत्येक नेपालीको ठूलो जिम्मेदारी छ। राष्ट्रिय पञ्चायतका सबै सदस्यहरूले पनि यस दिशातर्फ बढी प्रयत्नशील हुने आवश्यकता छ। पञ्चायत-व्यवस्थाको सबभन्दा माथिल्लो तहमा रहेको यस सभामा देशको वास्तविक स्थितिलाई ध्यानमा राखी सोही आधारमा सदस्यहरूले राष्ट्रहितको एक मात्र दृष्टि कोणबाई अघनाइर आपनो कर्त्तव्य-पालन गर्न पर्ने कुरा यहाँ उपस्थित सबैले बुझ्न परेको छ।

जय नेपाल !

आज्ञाले—
सुन्दरप्रसाद शाह,
राष्ट्रिय पञ्चायतका सचिव।

श्री ५ को सरकारको छापाखानामा मुद्रित।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।